

VAI TRÒ CỦA HOẠT ĐỘNG TRUYỀN THÔNG TRONG CÔNG TÁC BẢO VỆ MÔI TRƯỜNG NGÀNH NÔNG NGHIỆP VÀ PHÁT TRIỂN NÔNG THÔN

Trần Hưng, Phạm Đình Kiên, Vũ Thanh Trà,
Hoàng Quốc Việt và nnk
Viện Nước, Tưới tiêu và Môi trường

Tóm tắt: Truyền thông phổ biến pháp luật nhằm nâng cao nhận thức, ý thức trách nhiệm chấp hành pháp luật bảo vệ môi trường ngành nông nghiệp và phát triển nông thôn luôn được Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn quan tâm, các hoạt động này hàng năm được thực hiện thường xuyên. Năm 2023, Viện Nước, Tưới tiêu và Môi trường đang chủ trì thực hiện nhiệm vụ: “Tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật và tập huấn chuyên môn nghiệp vụ về bảo vệ môi trường ngành nông nghiệp”. Đến nay một số hoạt động đã được triển khai và đã thu được những kết quả đáng kể, góp phần lan tỏa sâu rộng việc chấp hành luật Bảo vệ môi trường trong Ngành nông nghiệp và phát triển nông thôn.

Từ khóa: Truyền thông, pháp luật, bảo vệ môi trường, nông nghiệp, nông thôn.

Summary: Ministry of Agriculture and Rural Development is consistently prioritizing the dissemination of legal information through popular media channels to enhance awareness and a sense of responsibility in complying with environmental laws, particularly within the agriculture sector and rural development. These activities are carried out regularly on an annual basis. In the year 2023, Institute for Water and Environment is taking the lead in executing the mission of "Promoting legal education and specialized training in environmental protection within the agriculture sector". Up to now, several activities have been implemented and have yielded significant results, contributing to the spread dissemination of compliance with Environmental Protection laws in the Agriculture and Rural Development.

Keywords: Communication, legal, environmental protection, agriculture, rural areas.

1. GIỚI THIỆU CHUNG

Việt Nam có khoảng trên 60% dân số là nông dân sống ở nông thôn. Sản xuất nông nghiệp tạo việc làm cho hơn 60% lực lượng lao động, đóng góp khoảng 23% GDP về nông nghiệp. Năm 2022, tăng trưởng GDP toàn ngành đạt 3,36% là mức cao nhất trong nhiều năm gần đây (Chính phủ giao 2,5 - 2,8%); kim ngạch xuất khẩu nông - lâm - thủy sản đạt 53,22 tỷ USD (Chính phủ giao 50 tỷ USD), thặng dư

thương mại đạt 8,5 tỷ USD, chiếm hơn 75% tổng giá trị xuất siêu của toàn nền kinh tế [1].

Ngành nông nghiệp đã góp phần ổn định đời sống, đảm bảo an sinh xã hội cho nhân dân và phát triển đất nước. Cơ cấu sản xuất tiếp tục được điều chỉnh phù hợp với định hướng được Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn (NN&PTNT) đã xây dựng. Những kết quả trên đã khẳng định chuyển đổi cơ cấu ngành đã phát huy hiệu quả.

Năm 2023 là năm có ý nghĩa quan trọng, tạo nền tảng thực hiện các mục tiêu Nghị quyết Đại hội Đảng lần thứ XIII, Chiến lược phát triển kinh tế - xã hội 10 năm 2021 - 2030 và

Ngày nhận bài: 10/7/2023
Ngày thông qua phản biện: 07/8/2023
Ngày duyệt đăng: 14/8/2023

Kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội 5 năm 2021 - 2025; toàn ngành tập trung đẩy mạnh xây dựng thương hiệu; quy hoạch phát triển vùng nguyên liệu phù hợp và ngang tầm với yêu cầu phát triển; ứng dụng khoa học công nghệ; đẩy mạnh chuyển đổi số, chuyển đổi xanh, kinh tế tuần hoàn, nông nghiệp hữu cơ, gắn phát triển nông nghiệp với phát triển văn hóa và du lịch. Tuy nhiên, hiện nay môi trường nông nghiệp, nông thôn đang chịu những sức ép ngay từ chính các hoạt động sản xuất nông nghiệp và chất thải sinh hoạt, đồng thời chịu tác động từ hoạt động của các khu công nghiệp và khu đô thị lân cận. Một số vấn đề bức xúc, nổi cộm về môi trường nông thôn bao gồm: phát triển sản xuất chưa quan tâm đúng mức đến công tác bảo vệ môi trường; thu gom và xử lý chất thải rắn sinh hoạt nông thôn còn hạn chế; nước thải sinh hoạt chưa được thu gom và xử lý; chưa kiểm soát được chất thải bao bì, hóa chất bảo vệ thực vật; khó khăn trong kiểm soát ô nhiễm môi trường làng nghề; ...

Ngành nông nghiệp đang đứng trước rất nhiều thách thức như các rào cản về thương mại, môi trường ngày càng suy thoái, dịch bệnh luôn tiềm ẩn nguy cơ bùng phát, biến đổi khí hậu ... Để bảo vệ môi trường, Bộ NN&PTNT đã triển khai hàng loạt các giải pháp như áp dụng khoa học công nghệ mới, công nghệ sinh học, nâng cao hiệu quả quản lý môi trường, tăng cường công

tác quan trắc môi trường, đặc biệt môi trường nước trong các hệ thống công trình thủy lợi. Ngành nông nghiệp cũng đã xây dựng và nhân rộng các mô hình phát triển xanh, nông nghiệp thông minh, nông nghiệp hữu cơ, nông nghiệp công nghệ cao hướng tới giá trị cao hơn; giải quyết trực tiếp an sinh xã hội ... Những mô hình trên phần nào đã giải quyết được bài toán vừa phát triển kinh tế vừa bảo vệ môi trường.

Hội nghị tổng kết công tác bảo vệ môi trường Ngành NN&PTNT giai đoạn 2015-2020, định hướng giai đoạn 2021-2025, Bộ NN&PTNT nhấn mạnh: tiếp tục đẩy mạnh công tác tuyên truyền, nâng cao nhận thức bảo vệ môi trường, tăng cường truyền thông qua các hình thức: hội thảo, chiến dịch, lễ ra quân và các phóng sự, tin bài... Tuyên truyền là công cụ hỗ trợ đắc lực cho công tác quản lý môi trường của Ngành, tác động trực tiếp hoặc gián tiếp làm thay đổi thái độ, hành vi của con người trong cộng đồng nói chung và của cán bộ ngành NN&PTNT nói riêng; Thúc đẩy họ tự nguyện tham gia vào các hoạt động bảo vệ môi trường từ đơn giản nhất đến phức tạp nhất và không những chỉ tự mình tham gia mà còn lôi cuốn những người khác cùng tham gia tạo ra các kết quả có tính đại chúng. Đây có thể coi là hành động xã hội hoá công tác bảo vệ môi trường trong Ngành nông nghiệp [2], [3].

Chính vì vậy, triển khai nhiệm vụ: “**Tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật và tập huấn chuyên môn nghiệp vụ về bảo vệ môi trường ngành nông nghiệp**” để phổ biến những quy định của pháp luật, hướng dẫn thực thi các văn bản pháp luật phù hợp và hiệu quả

đối với các cán bộ quản lý môi trường nông nghiệp, nông thôn là hết sức cần thiết và cần được thực hiện thường xuyên và liên tục để nâng cao nhận thức, ý thức trách nhiệm và ý thức chấp hành pháp luật bảo vệ môi trường của cán bộ quản lý trung ương và địa phương

ngành NN&PTNT, từ đó nâng cao năng lực quản lý về công tác bảo vệ môi trường nông nghiệp, nông thôn cho các cán bộ làm công tác bảo vệ môi trường của Bộ và các Sở NN&PTNT, các tổ chức ... góp phần quản lý và bảo vệ môi trường nói chung và môi trường nông nghiệp, nông thôn nói riêng luôn được xanh, sạch và bền vững.

2. SƠ LƯỢC NỘI DUNG THỰC HIỆN

2.1. Luận giải về mục tiêu và những nội dung thực hiện

- Tình hình ban hành, triển khai các văn bản pháp luật về bảo vệ môi trường nông nghiệp, nông thôn và sự cần thiết phải tập huấn về văn bản pháp luật

Theo báo cáo tổng kết công tác bảo vệ môi trường nông nghiệp, nông thôn 2021 - 2022, Bộ NN&PTNT đã xây dựng ban hành và trình các cấp có thẩm quyền ban hành nhiều văn bản quy phạm pháp luật phục vụ công tác quản lý nhà nước về bảo vệ môi trường cho các lĩnh vực được giao. Trong 2 năm (2021-2022), đã có 10 Quyết định, 27 Thông tư, 03 Chỉ thị, công điện và 02 Văn bản pháp luật phục vụ công tác quản lý ngành được ban hành. Riêng năm 2022, Năm 2022: Bộ đã ban hành 07 Quyết định, 12 Thông tư và các văn bản pháp luật phục vụ công tác quản lý ngành.

Bảng 1: Thống kê số lượng văn bản liên quan đến công tác BVMT ngành nông nghiệp, nông thôn được ban hành trong năm 2021 – 2022

Nội dung	Số lượng văn bản liên quan đến công tác bảo vệ môi trường theo lĩnh vực				Tổng số
	Nghị định	Quyết định	Chỉ thị, công điện	Thông tư	
- Lĩnh vực trồng trọt	1	3	2	2	8
- Lĩnh vực chăn nuôi	5	9		13	27
- Lĩnh vực lâm nghiệp		1	1	3	5
- Lĩnh vực thủy sản	3			3	6
- Lĩnh vực thủy lợi	1	5	1	3	10
- Lĩnh vực phát triển nông thôn	3	5		12	20

Kết quả thống kê cho thấy số lượng văn bản ban hành ở các lĩnh vực tương đối nhiều, liên tục được cập nhật, bổ sung hàng năm. Tuy nhiên, số cán bộ chuyên trách về môi trường nông nghiệp, nông thôn tại các đơn vị quản lý cấp địa phương lại hạn chế; Các chương trình đào tạo tập huấn còn hạn hẹp. Vì vậy, việc tăng cường đào tạo, tập huấn cho cán bộ là đặc biệt cần thiết để nâng cao kiến thức, kinh nghiệm, kỹ năng

cho cán bộ trong quá trình triển khai các văn bản.

2.2. Mục tiêu và nội dung thực hiện

- Nhiệm vụ thực hiện với các mục tiêu sau:

Mục tiêu chung: Nâng cao nhận thức, ý thức trách nhiệm và ý thức chấp hành pháp luật bảo vệ môi trường của cán bộ quản lý trung ương và địa phương ngành NN&PTNT.

Mục tiêu cụ thể: (i) Phổ biến được các quy

định pháp luật để nâng cao năng lực quản lý về công tác bảo vệ môi trường nông nghiệp, nông thôn cho các cán bộ làm công tác bảo vệ môi trường của Bộ và Sở NN&PTNT các tỉnh; (ii) Nâng cao, tạo sự chuyển biến về nhận thức, trách nhiệm và ý thức chấp hành pháp luật của cộng đồng về bảo vệ môi trường nông nghiệp, nông thôn thông qua phổ biến, cập nhật các quy định của pháp luật về bảo vệ môi trường ngành nông nghiệp; (iii) Truyền thông, nâng cao nhận thức, giúp thay đổi hành vi về bảo vệ môi trường của người dân trong sản xuất nông nghiệp, hình thành và phát triển lối sống xanh, sản xuất sạch, chấp hành các quy định pháp luật về bảo vệ môi trường nông nghiệp, nông thôn.

- Nhiệm vụ có 2 nội dung thực hiện sau:

Nội dung 1: Truyền thông, tuyên truyền, phổ biến các quy định pháp luật về bảo vệ môi trường ngành nông nghiệp;

Nội dung 2: Tập huấn, bồi dưỡng, nâng cao

nhận thức, ý thức, kiến thức về bảo vệ môi trường ngành nông nghiệp.

3. MỘT SỐ KẾT QUẢ ĐÃ THỰC HIỆN

3.1. Tổ chức Hội thảo truyền thông tuyên truyền phổ biến các quy định pháp luật

Tổ chức Hội thảo truyền thông, tuyên truyền, phổ biến các quy định pháp luật về bảo vệ môi trường ngành nông nghiệp với chủ đề “Giải pháp cho ô nhiễm nhựa”. Đây là một trong hoạt động của ngành NN&PTNT hưởng ứng kỷ niệm 45 năm ngày Môi trường thế giới. Hội thảo do Thứ trưởng Bộ NN&PTNT Phùng Đức Tiến chủ trì; có sự tham gia của hơn 110 đại biểu trực tiếp và hơn 100 đại biểu dự online gồm các Lãnh đạo, cán bộ đại diện ngành NN&PTNT, từ cấp trung ương đến địa phương tại 63 tỉnh thành, cùng khách mời từ các tổ chức quốc tế, doanh nghiệp, hiệp hội, và các tổ chức nghiên cứu trong lĩnh vực liên quan.

Ảnh 1: Hội thảo tại Hà Nội (ngày 31/5)

Hội thảo là cơ hội để các cơ quan quản lý trung ương và địa phương, các tổ chức, cá nhân thảo luận, chia sẻ kinh nghiệm nhằm thúc đẩy các giải pháp hành động giảm thiểu chất thải nhựa ngành nông nghiệp một cách có hệ thống, đồng thời, huy động nguồn lực của tất cả các bên nhằm tạo sự chuyển biến mạnh mẽ trong hoạt động sản xuất, hướng tới phát triển nền Sản xuất nông nghiệp có trách nhiệm, hiện

đại, hiệu quả và bền vững; nền kinh tế nông nghiệp tuần hoàn, thân thiện với môi trường và thích ứng với biến đổi khí hậu.

Hội thảo cũng giới thiệu một số các giải pháp thiết thực, hiệu quả đã và đang triển khai tại nhiều địa phương, giúp giảm thiểu, thu gom, phân loại, tái sử dụng và tái chế chất thải trong các hoạt động sản xuất nông nghiệp, như: Mô hình thu gom rác thải nhựa trên tàu cá, kết nối

với Cơ sở thu hồi vật liệu tại Quy Nhơn (Bình Định), thuộc Pha 2 Dự án “Nhân rộng mô hình cộng đồng quản lý chất thải sinh hoạt và nhựa tại 05 thành phố” tài trợ bởi UNDP Việt Nam và Đại sứ quán Na Uy tại Việt Nam, có thể giúp tận dụng lực lượng ngư dân thành thành viên trong tổ thu gom rác trên biển, giảm thiểu lượng chất thải nhựa trôi nổi, đem lại thu nhập cũng như gia tăng giá trị kinh tế cho nguồn chất thải có thể tái chế. Mô hình chuyển đổi phao xếp trong nuôi trồng thủy sản sang vật liệu nổi theo quy chuẩn QCVN 08:2020/QN đang triển khai tại Quảng Ninh sẽ giúp thay thế dần vật liệu nhựa dùng một lần, khó thu gom và tái sử dụng bằng vật liệu đã tái chế, thân thiện với môi trường. Mô hình vận động ngư dân mang rác từ biển vào bờ tại các xã Bảo Ninh, Quang Phú và phường Hải Thành

bước đầu tạo được sức lan tỏa trong cộng đồng ngư dân cũng như chính quyền địa phương quan tâm triển khai thực hiện.

3.2. Tổ chức hoạt động truyền thông hưởng ứng ngày Môi trường Thế giới

Ngày Môi trường Thế giới 05 tháng 6 năm 2023 được UNEP phát động với chủ đề “Giải pháp cho ô nhiễm nhựa” (Solutions to Plastic Pollution), trong đó tập trung thực hiện chiến dịch “Chống ô nhiễm nhựa” (Beat Plastic Pollution).

Nhiệm vụ đã tổ chức treo các pano, banner, áp phích tại Bộ NN&PTNT và các trụ sở cơ quan chuyên ngành và địa điểm phù hợp để hưởng ứng, phát động chiến dịch chung tay giảm thiểu chất thải nhựa.

Ảnh 2: Áp phích ngày Môi trường Thế giới (ngày 05/6)

3.3. Tổ chức buổi lễ phát động chiến dịch truyền thông tuyên truyền về bảo vệ môi trường trong hệ thống công trình thủy lợi

Hiện nay, cả nước hiện có hơn 900 hệ thống thủy lợi quy mô diện tích phục vụ từ 200 ha trở lên; hơn 86 nghìn công trình thủy lợi, gồm 7.892 đập, hồ chứa; gần 20 nghìn trạm bơm; 28 nghìn cống; 32 nghìn đập dâng, đập tạm; 290.000 km kênh mương bảo đảm cấp nước ổn định cho 7,3 triệu ha đất gieo trồng lúa (đạt 96% diện tích gieo trồng lúa), 686.600 ha nuôi trồng thủy sản, 1,5 triệu ha rau màu, cây

công nghiệp, cấp khoảng 6,5 tỷ m³ nước phục vụ sinh hoạt và công nghiệp, ngăn mặn cho 0,87 triệu ha, cải tạo chua phèn 1,6 triệu ha, tiêu cho 1,72 triệu ha đất nông nghiệp, bảo đảm tiêu thoát nước, chống ngập cho các đô thị,... Các công trình thủy lợi đóng vai trò quan trọng với sản xuất nông nghiệp, tuy nhiên, trong những năm gần đây, nhiều hệ thống công trình thủy lợi đã bị ô nhiễm do các hoạt động xả thải thiếu kiểm soát, các hiện tượng này có xu hướng gia tăng báo động, diễn biến phức tạp đã khiến cho chất

lượng nước ở nhiều công trình thủy lợi không đảm bảo yêu cầu phục vụ sản xuất, nuôi trồng thủy sản và sinh hoạt.

Với nòng cốt là lực lượng đoàn viên, thanh niên và người lao động của các viện nghiên cứu, trường đại học, các cơ quan, đơn vị của ngành thủy lợi đã tổ chức chương trình tuyên truyền, phổ biến “Bảo vệ nguồn nước trong công trình Thủy lợi” tại công trình thủy lợi Cống Cầu Xe - huyện Tứ Kỳ, Hải Dương. Tại buổi lễ, nhiệm vụ đã phát tư liệu truyền thông

in khẩu hiệu tuyên truyền về bảo vệ môi trường cho các cán bộ, đội ngũ công nhân của Trạm quản lý công trình Cầu Xe, đoàn Thanh niên các đơn vị,... Hoạt động này rất thiết thực, với sự tham gia của trên 200 người đã góp phần nâng cao ý thức cùng chung tay bảo vệ nguồn nước đến không chỉ cán bộ công tác trong ngành, mà còn lan tỏa tới cộng đồng. Với ý nghĩa thực tiễn đem lại, hoạt động nên được nhân rộng ở nhiều hệ thống công trình thủy lợi khác.

Ảnh 3: Viện Nước, Tưới tiêu và Môi trường tham gia hoạt động truyền thông

3.4. Xây dựng các tin bài, phóng sự về bảo vệ môi trường ngành nông nghiệp

Đã xây dựng được 10 tin bài tuyên truyền về bảo vệ môi trường ngành nông nghiệp đăng trên báo điện tử gồm: báo nông nghiệp, tiền phong, môi trường và đô thị, điện tử, trang

web của Bộ NN&PTNT, trang web của các tổ chức ... và thực hiện quay, phát sóng được 02 phóng sự chuyên đề với thời lượng 5 phút về bảo vệ môi trường ngành nông nghiệp phát sóng trên chương trình Thời sự 24h kênh VTC16.

Ảnh 4: Hoạt động thực tế tại công trình cống Cầu Xe (ngày 08/7)

Phóng sự đã quay toàn cảnh lễ phát động, các bài phát biểu và cụm hình ảnh các đại biểu, cận cảnh phát biểu của các đồng chí lãnh đạo Cục Thủy lợi, Vụ KHCN&MT và Công ty TNHH MTV KTCTTL Bắc Hưng Hải. Cận cảnh trao quà và chụp ảnh của các đơn vị và phóng vấn đại diện lãnh đạo Bộ, chủ tịch công ty và đại diện công nhân, đoàn thanh niên của Trạm Cầu Xe.

3.5. Tác động và lợi ích mang lại

i) Tác động về môi trường: Việc tuyên truyền, nâng cao nhận thức và ý thức chấp hành pháp luật bảo vệ môi trường nông nghiệp, nông thôn góp phần tạo nên một nền nông nghiệp xanh, sản phẩm nông sản sạch và phát triển bền vững.

(ii) Tác động về kinh tế xã hội: Nâng cao nhận thức, ý thức trách nhiệm và ý thức chấp hành pháp luật bảo vệ môi trường nông nghiệp, nông thôn; Tăng cường nhận thức bảo vệ môi trường, xây dựng một môi trường sống chất lượng và bảo vệ sức khỏe cộng đồng; Giảm các thiệt hại do ảnh hưởng của môi trường từ đó tăng hiệu quả kinh tế của ngành nghề liên quan.

(iii) Lợi ích mang lại cho cơ quan quản lý, địa phương: Các kết quả thực hiện đề tài sẽ giúp nâng cao nhận thức, ý thức bảo vệ môi trường của người dân và các cán bộ quản lý liên quan đến nông nghiệp, nông thôn. Các báo cáo sẽ giúp các nhà hoạch định chính sách, cán bộ quản lý nắm được các kết quả liên quan.

(iv) Đối với cơ quan chủ trì và các cá nhân tham gia nhiệm vụ: Tăng cường năng lực quản lý và phổ biến tuyên truyền pháp luật bảo vệ môi trường nông nghiệp, nông thôn; nâng cao

kỹ năng tuyên truyền, phổ biến giáo dục pháp luật về bảo vệ môi trường cũng như kỹ năng thuyết trình, kỹ năng tập huấn chuyên môn nghiệp vụ về bảo vệ môi trường.

Những tác động trên đã khẳng định được kết quả thực hiện bước đầu đạt mục tiêu nhiệm vụ đề ra.

4. KẾT LUẬN

Tuyên truyền và truyền thông phổ biến về pháp luật nhằm tạo sự nhận thức và ý thức về trách nhiệm tuân thủ pháp luật bảo vệ môi trường trong Ngành NN&PTNT luôn được Bộ NN&PTNT quan tâm, được thực hiện đều đặn hàng năm. Năm 2023, Viện Nước, Tưới tiêu và Môi trường đang chủ trì thực hiện nhiệm vụ "Tuyên truyền phổ biến kiến thức pháp luật và tổ chức tập huấn chuyên môn về bảo vệ môi trường trong ngành nông nghiệp". Đến thời điểm hiện tại, một số hoạt động đã được triển khai thành công, mang lại những kết quả đáng kể và góp phần lan tỏa rộng rãi việc tuân thủ luật pháp bảo vệ môi trường trong lĩnh vực NN&PTNT.

Bài báo nêu tóm tắt nội dung triển khai của nhiệm vụ, một số kết quả ban đầu đã đạt được. Nhiệm vụ đang tiếp tục thực hiện, các kết quả sẽ được nêu ở các số tiếp theo.

5. LỜI CẢM ƠN

Bài báo này là một phần mở đầu của Nhiệm vụ: "Tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật và tập huấn chuyên môn nghiệp vụ về bảo vệ môi trường ngành nông nghiệp". Các tác giả xin chân thành cảm ơn sự hợp tác của các sở, ban, ngành và người dân tỉnh Hà Nam, Nam Định đã cung cấp tài liệu liên quan tới nhiệm vụ.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Bộ NN&PTNT (2022), "Báo cáo tổng kết ngành nông nghiệp năm 2022";
- [2] Viện Môi trường nông nghiệp, Viện Kinh tế và Quy hoạch thủy sản (2021, 2022), "Báo cáo tổng kết nhiệm vụ môi trường"
- [3] Nguồn từ internet: www.mard.gov.vn; www.khcn.mard.gov.vn